

- ကောန်ဂကူမဲ့ ပဲ့ချင်သာရင့်ကို မိင်တင့်ဝေကျင်တြဲတဲ “ပဒတ်ပဲ့သို့ကိုန်ဝှံဂှ် ဟံဂပ်ဂပ်ရ။ ဒေတ်ဗြဟ္မဇိုတဲ တွဟ်နသေ့ပလိုတ်ကွေဒဒိုက်သံသာ ပဲ့သာသနာကျင်တြဲဝှံဂှ် ပခမီတဲ လ အိတ်ဒဒိုက်ဟေင် အဲဒေတ်ညိ” ချပ်တဲ လသာစွဲလင်ကောန်သမ္ဘာတဲ တိတ်အာတ်ဒဒိုက်ခမီကို ကျင်တြဲရ။ ကျင်ကိုညးခမီကွေရ။ (၅၅၀။ ၆-၄၂၃။ ဒု-၅၇၂။ အစောံ)။ ပဲ့မူဗျာ/ သာဝတ္ထိ ပြည်၌ တစ်ယောက်သောအမျိုးသားသည် သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်ကိုနာရ၍ “စင်စစ်ပြည့်စုံသော စင်စစ်ဖြူစင်သော မြတ်သောအကျင့်ကို အိမ်ရာထောင်သော လူ၏ ဘောင်၌နေသဖြင့် ကျင့်အံ့သောငှာ မတတ်ကောင်း။ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်စေတတ် သော သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်၌ ရဟန်းပြု၍ ဆင်းရဲ၏အဆုံးကို ပြုအံ့” ဟု အိမ်ရာစည်းစိမ်ဥစ္စာကို သားမယားတို့အား ဆောင်နှင်း၍ သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားအား ရ ဟန်းအဖြစ်ကို တောင်းသတတ်။ သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားသည်လည်း ထိုအမျိုးသားအား ရ ဟန်းအဖြစ်ကို ပေးစေတော်မူ၏။ (၅၅၀။ တ-၄၅၁/၄၅၂။ ညောင်ကန်။) (ခမီကွေံ = to ordain)

(((((((((((((((())))))))))))))))

ခိုဟ်။ ခမိဟ်။ ခမိုဟ်။

ဝေါဟာရဏအိန် နံပင်မအခပ်တွဟ်ဟ်သ်မချူတ်ဂှ် ဝှံညာတ်ကေတ်ပဲ့လိက်မန်တြေံရ။ ‘ခိုဟ်’ ကို၊ ‘ခမိဟ်’ ကို၊ ‘ခမိုဟ်’ ကို၊ ‘ကမိုဟ်’ ကို၊ ‘ဂမိုဟ်’ ကို၊ ‘ဂမိဟ်’ ကို၊ သာ်ဝှံ နံပင်မအခပ် တွဟ်တွဟ်သ် နွံတ်ရ။ ညးချူလပ်နကိုလက်သန်ကွက်(၂)ဂှ် တွဟ်နပပြာကတ်ကို အခပ်ဒတိတ်ရမ် သာင်ထတ် ရမ်သာင်ဗျန်အယောသရ။ ပဲ့အဘိခါန်အွာဟာလီဒေဂှ် ဝေါဟာရ ‘ခမိဟ်’ ဝှံ ညးထွး လပ်ဒိုနာမဝိသေသနမဲ့တဲ ညးကိုလင်အမိပ္ပါယ် adj. fine, nice; well to do, prosperous ရ။

နလညာတ်အဲမူး ဝေါဟာရဏအိန် ခေံပြင်လှာဲပွတ်တိတ်ကျင် နူဝေါဟာရ ‘ခိုဟ်’ ရ။ နဲမပြင်လှာဲတုန် ပဲ့ဝေါဟာရ ‘ခိုဟ်’ ဂှ် ကွက်စုတ်ကွက်(မ) ဗွဲလက်သန်(၉)တဲ ထေက်ကိုခေံဒဒိုတ် ‘ခိုဟ်’ ကို လေဝ် လက်သန်ဇေက်ခိုင်(၂)ဂှ် ကွေံအာတဲ (ဝါ) ခိုင်ပိုတ်အာတဲ ဒိုကျင် ‘ခိုဟ်’/‘ခမိဟ်’ ရ။ အ မိပ္ပါယ်ဝေါဟာရ ‘ခိုဟ်’/‘ခမိဟ်’ ဝှံတုန်လေဝ် တုပ်သွဟ်ဒိုင်ကိုအမိပ္ပါယ်ဝေါဟာရ ‘ခိုဟ်’ ဝှံကိုရ။ ဝေါဟာရဝှံ ဗွဲမဂြိုင်ဝှံဆိုကေတ် နဒဒိုနာမဝိသေသနရ။ နဲမပြင်လှာဲခိုင်ပိုတ်အာ ညံင်သာဏအိန် ဒးထွးဥပမာမူး မပွဲကိုဝေါဟာရဂမ္တိုင် ‘ခိုဟ်’၊ ‘လို’၊ ‘ဒိုဟ်’၊ ‘တိုန်’၊ ‘လိုန်’၊ ‘ပိုက်’၊ ‘ရိုဟ်’ တအိန် နူဒဒိုကြိယာ ပဲ့မပြင်လှာဲဒဒိုနာမိန် ပြင်လှာဲအာနနဲသ်ဝှံရ။

- ဝေါဟာရ ‘လို့’ ၏ ပွဲမပြင်ကွေ့ဒ်ဒ်နာမ်ကို ကွက်စုတ်ကွက်(န) ဗွဲလက်သန်(န)တို့ ထောက် ကိုဦးဒ်ဒ်ဒ် ‘လို့’ ကိုလေဝ် ခွဲဟွံဒ်ဒ်ဒ်တို့ ဝိုင်ပိုင်အာတို့ နှိကျင် ‘လို့’ ရ။ ဗွဲအ ဝိပျယ်ဗွာ ‘ပျက်ခြင်း’/‘ပျက်စီးခြင်း’ ရ။ ဒးထွေးဒွဲစကာ ဝေါဟာရ ‘လို့’ ဝွံ ဥပမာ ၁) “အာစိုပ်လို့သီလ” = “သီလပျက်ခြင်းသို့ရောက်သည်။”/“သီလပျက်သည်။” ဥပမာ ၂) “အာစိုပ်လို့ဇ္ဈာန်” = “ဇ္ဈာန်ပျက်ခြင်းသို့ရောက်သည်။”/“ဇ္ဈာန်ပျက်သည်။” ဥပမာ ၃) = “အာစိုပ်လို့ကာယ” = “ခန္ဓာပျက်ခြင်းသို့ရောက်သည်။”/“ခန္ဓာပျက်ကြွေသည်။”/“သေ သည်။” ဥပမာ ၄) “ကိုန်ချင်စါစွေတ်ရင်သ္မာန်မူး လို့သတ္တန်ဂြိုင်းအာရောင်။” = “နှစ်ပြည် ထောင်စစ်ဖြစ်လျှင် လူသူသေကြေပျက်စီးမှု များလိမ့်မည်။” ဥပမာ ၅) “လို့ကံမသုန်သတ်” = “ကံပျက်ခြင်းငါးမျိုး။”
- ဝေါဟာရ ‘ဒိုဟ်’ ၏ ပွဲမပြင်ကွေ့ဒ်ဒ်နာမ်ဝိသေသနကို ကွက်စုတ်ကွက်(မ) ဗွဲလက်သန်(မ) တို့ ထောက်ကိုဦးဒ်ဒ်ဒ် ‘ဒိုဟ်’ ကိုလေဝ် ခွဲဟွံဒ်ဒ်ဒ်တို့ ဝိုင်ပိုင်အာတို့ နှိကျင် ‘ဒိုဟ်’ ရ။ ဗွဲအဝိပျယ် “တိမဒိုဟ်တိုန်”၊ ဗတ်ဗွာ “သောင်ထွန်းမြေ” ၏ ‘တိဒိုဟ်’ ညးတမ္မာရူ တအိုတ်ရ။
- ဝေါဟာရ ‘တိုန်’ ၏ ပွဲမပြင်ကွေ့ဒ်ဒ်နာမ်ကို ကွက်စုတ်ကွက်(န) ဗွဲလက်သန်(န)တို့ ထောက် ကိုဦးဒ်ဒ်ဒ် ‘တိုန်’ ကိုလေဝ် ခွဲဟွံဒ်ဒ်ဒ်တို့ ဝိုင်ပိုင်အာတို့ နှိကျင် ‘တိုန်’ ဗွဲအဝိ ပျယ် ‘အရာသွက်ဝွံတိုန်’ = ‘လှေခါး’ မဒ်ရ။
- ဝေါဟာရ ‘လိုန်’ ၏ ပွဲမပြင်ကွေ့ဒ်ဒ်နာမ်ကို ကွက်စုတ်ကွက်(န) ဗွဲလက်သန်(န)တို့ ထောက် ကိုဦးဒ်ဒ်ဒ် ‘လိုန်’ ကိုလေဝ် ခွဲဟွံဒ်ဒ်ဒ်တို့ ဝိုင်ပိုင်အာတို့ နှိကျင် ‘လိုန်’ ဗွဲအဝိ ပျယ် ‘အရာသွက်ဝွံလိုန်’ ရ။ ဥပမာ) ‘လိုန်ဝိုင်’ = ‘ခြေနင်းဖတ်’။
- ဝေါဟာရ ‘ပိုက်’ ၏ ပွဲမပြင်ကွေ့ဒ်ဒ်နာမ်ကို ကွက်စုတ်ကွက်(န) ဗွဲလက်သန်(န)တို့ ထောက် ကိုဦးဒ်ဒ်ဒ် ‘ပိုက်’ ကိုလေဝ် ခွဲဟွံဒ်ဒ်ဒ်တို့ ဝိုင်ပိုင်အာတို့ နှိကျင် ‘ပိုက်’ ဗွဲအဝိ ပျယ် ‘အရာသွက်ဝွံပိုက်ကျာ’ = ‘ယပ်တောင်’ ရ။
- ဝေါဟာရ ‘ရိုဟ်’ ၏ ပွဲမပြင်ကွေ့ဒ်ဒ်နာမ်ကို ဒွဲအခပ်(ရ)ကို ပြင်ဒ်အာအခပ်(လ)တို့ ကွက် စုတ်ကွက်(မ) ဗွဲလက်သန်(မ)တို့ ထောက်ကိုဦးဒ်ဒ်ဒ် ‘လို့ဟ်’ ကိုလေဝ် ခွဲဟွံဒ်ဒ်ဒ်တို့ ဝိုင်ပိုင်အာတို့ နှိကျင် ‘လို့ဟ်’ ဗွဲအဝိပျယ်ဗွာ ‘အရေအတွက်’ ရ။ မူဟိုတ်ဒွဲအခပ်(ရ)ကို ဒးပြင်အာအခပ်(လ)ရောယပ်သွး ပွဲအခပ်(ရ)ကို ဟိုတ်နူကွက်စုတ်ကွက်မွဲဟွံဝွံတို့ မဒးပြင်ဗ နှိတ်အခပ်(လ)ရောင် ဂပ်ဂပ်သမ္မိရ။

ညင်နဲသတ်ဏအ်ကိုရ ဝေါဟာရမူး ‘ဒိုဟ်’ ဝွံ ပွဲမပြင်ပြင်လှဲကို ကွက်စုတ်ကွက်(မ)တို့ လက်သန်ဒ ဇက်ဝိုင်မဲ့ကို ကွေ့အာတို့ (ဝါ) ဝိုင်ပိုင်အာတို့ နှိကျင် ‘ဒိုဟ်’ အတိုင်နဲမဟိုပူးလပ်ဗွဲလတူဝွံရ။ ဝေါ ဟာရ ‘ဒိုဟ်’ ဝွံ ဟိုတ်နူခွဲပွဲပြင်လှဲကျင် နူဝေါဟာရ ‘ဒိုဟ်’ ၏ရ။ နကိုအခပ်(ခ)ဟောင် ပွဲခေတ် ပိုလှုဟ်ဏအ် ဂပ်ဂပ်ချူတ် ‘ဒိုဟ်’၊ ‘ခမိဟ်’၊ ‘ခမိုဟ်’ ရ။ ပွမချူတ်နကိုအခပ်(က)ကို(ဂ) မဟွံ ‘ကမိုဟ်’၊ ‘ဂမိဟ်’၊ ‘ဂမိုဟ်’ တအ်ကို ပွဲခေတ်ပိုတို့ဏအ် ပိုလှုချူညီရ။ စိုန်ကိုလေဝ် ပွဲမဟိုလှုတ်

လိက်ပတ်မန်ကြော့ ကာလဆိုညာတ်တံ ဝေါဟာရဏအံ နနဲမပင်မအခပ် ‘ကမိတ်’၊ ‘ဂမိတ်’၊ ‘ဂမိတ်’ မူးလေပ် ညင်ဇကုဂံတိတ် ဒဒ်ညးတမ္ဘာချူတ်ဒိုင်ကိုဂ် ဂပ်ဂပ်သမ္ဘိလပ်ရ။ ဝါကျပယိုက်ဂမ္တိုင်မွဲ သွပ်ဝံ့ ဩဝ်ဂပ်ဂပ်လူတ်စီစတ်ရိုင်အိုတ်ညိ။

- “ပိုသွာန်အောပိုအာဇီဝက တွဲဝံ့ နက်သတ်ဟံ့ခိုဟ် လွအာအောပိုဂး ပိုဟံ့ကျင်ရောင်။ ---
 --။” -- ဂလာန်ညးချင်တံဂး “ပိုသွာန်အာဇီဝက နက်သတ်ဟံ့ခိုဟ်မူး ပိုဟံ့မိက်ကျင်
 ရောင်” ဂ် (ဗောဓိသတ်)တပညာဂ်မိင်တဲ “မူရ်မစုတ်နက်သတ်တေမ္မုရော။ သတ်ဗြမဒ်ဂွပ်
 စိုတ် မစိုပ်တဲဂ်ဟောင် မဒ်နက်သတ်ဂမ္တိုင်မဆဲးရ ဟံ့သေင်ဟာ” သိုက်ဟိုတဲ ဂလာန်ဝံ့မူး။
 “ယံမတံ၊ သမ္တိမသမ္တိ မ္တုဒတဲမြမောင်ဂ် ဒတဲမြမောင်မဒ်ဂွပ်စိုတ် စိုန်တူရူဇောန်ထွေးတံကို၊
 တွဲဝံ့ဟံ့ခိုဟ် ယးဂတတေ နက်သတ်မဆဲးရောင်ဂးတဲ ဂလိုင်ကျေကာလ စုတ်နက်သတ် ဒ
 တဲမြမောင်တေ ကလိကျေအာကိုသမ္တိဂ်ဟောင်။ မမိက်ဒတဲမြမောင်အမှတ်စိုတ် ဒတဲမြမောင်မ
 ကလိဝံ့ ညင်မစိုပ်တဲဂ်ဟောင် မဒ်နက်သတ်ဂမ္တိုင်မဆဲးရ။ နက်သတ်ကြတ္တိကာဘာရဏံ မတ
 ပွဲဂ်အာကာသ ပန်ဇောဓါယောဇနာသျှင်ဂ် မူရ်ပူဂ်မွဲမွဲ ညေမပွဲကိုညးမတပွဲတိမ္မုရော။ ညးချင်
 တံဂ် သွက်ဇိုဝါတ်ဂါတ်ကိုညးဇူးပိုတ်တဲ တဲလူဟောင် မဒးကလေင်ပွန် တိုန်ကျင်ချင်ရ ဟံ့
 သေင်ဟာ” (ဗောဓိသတ်ဂး။) (၅၅၀။ ၉-၄၉။ ပ-၁၅၇/၁၅၈။ အစွောံ။) ပွဲမူဗ္ဗာ/ “ငါ
 တို့သည် ဆရာအာဇီဝကကိုမေး၍ နက္ခတ်မကောင်း၊ ဤသို့သောစကားကိုကြား၍ မလာ
 ကုန်။ ---။” -- (ဘုရားလောင်း)ပညာရှိယောကျာ်းသည် “ငါတို့သည် ဆရာအာဇီဝက
 ကို မေးကုန်၍ နက္ခတ်မကောင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့် မလာကုန်။” ဤသို့ဆိုကုန်သော ထို
 မြို့သားတို့၏ စကားကိုကြား၍ “နက္ခတ်သည် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း။ သတို့သမီးရ
 သည်၏ အဖြစ်သည်သာလျှင် နက္ခတ်မဟုတ်သလော။” ဤသို့ဆိုလို၍ -- “နက္ခတ်ကို
 လင့်သော သူမိုက်ကို သတို့သမီးရခြင်းဟူသော အကျိုးသည် လွန်၏။ လိုအပ်သောအကျိုး
 သည် အလိုရှိတတ်သောသူ၏ နက္ခတ်တည်း။ ကောင်းကင်ကြယ်တို့သည် အဘယ်အကျိုးကို
 ပြုစေနိုင်ကုန်လတ္တံ့နည်း။” မြို့သားတို့သည် ခိုက်ရန်ကိုပြုကုန်၍ သတို့သမီးကို မရကုန်၍
 လာခဲ့ကုန်၏။ (၅၅၀။ ပ-၂၃၇/၂၃၈။ ညောင်ကန်။) (နက်သတ်ဂမိတ်/ခမိတ်မဆဲး =
 ကောင်းသောနက္ခတ် = “the stars were propitious”) ပွဲမူအေဂ်လိက်/ -----
 Hearing the townsfolk explain that they had consulted their ascetic and
 that their absence was due to the unfavourable disposition of the stars,
 he exclaimed, “What, forsooth, do the stars matter? Is not the lucky thing
 to get the girl?” (The jataka: Vol. I & II: Book I: p-125/126)

- “သေဠိဗာရာဏသီဂ် စရံက်လစိန် ဗိုက်ယာတ်ကျေဟ်ယာတ်ကမ္တိုင်မတိုန်သီက္ခီ(သိုင်)၊ ဂ
 ဥဂျိမဇိုကျေညးဂ် ပိုသီန်စုတ်ပွဲသုရားထဲ ပိုဝံ့ရိုင်ဒိုင် ပွဲကာလသေဠိကျင်ဂ် ပိုကော်ကိုကျင်
 သင် ဗျူသို့အာတဲ လစိန်သိုယာတ်ဗပိုက် စွေဟ်ပွင်ကေတ်တဲ ပိုပဋုဟ်သုရားရ။ ---။” လ
 ဗင်ဒမြိုဟ်ဂ်ဂး။ (၅၅၀။ ၉-၅၃။ ပ-၁၇၀/၁၇၁။ အစွောံ။) (ပွဲမူဗ္ဗာ/ “အနာထပိဏ်သူ
 ဌေးသည် လက်စွပ်တို့ကိုဝတ်၍ မြေပြန့်သောပုဆိုးကိုဝတ်လျက် မင်းခစားအံ့သောငှာ သွား
 ၏။ ငါသည် သေခွက်၌ မိန်းမောခြင်းတို့ကိုပြုတတ်သော ဆေးကိုခတ်၍ နေပူ၌ သေကိုစီ

ရင်၍ ထိုင်ကုန်လျက် အနာထပိဏ်သူဌေး၏ လာသောကာလ၌ သူဌေးကြီး၊ ဤအရပ်သို့ လာတော်မူလောဟုခေါ်၍ ထိုသူရာကို သောက်စေ၍ မိန်းမောသည်ဖြစ်သော အနာထပိဏ် သူဌေး၏ လက်စွပ်ကို၎င်း ပုဆိုးတို့ကို၎င်း ယူ၍ သေဘိုးပြုကုန်အံ့” ဟု (တယောက်သော ကြမ်းကြုတ်သော သေသောက်ကြူးသည်)ဆို၏။ (၅၅၀။ ပ-၂၅၃။ ညောင်ကန်။) (ယာတ် ကမ္ပိတ် = ယာတ်တဲခိုဟ် = ပြေပြစ်သောအဝတ်ပုဆိုး။ အကောင်းစားအဝတ်ပုဆိုး။)

- “ဟဲလဗင်တံ၊ ပွဗေတံ ဟံဒးဂွပ်အဲဟေင်။ သုရာဗေတံ တိုင်မပေင်လေံဒိုင်ထးကို သုရာဗေ တံမထိုင်သးရောင်၊ ဗေတံလေဝ်ဟံသုင် သုရာဗေမခိုဟ်ဒးရး ဗေတံဟံသုင်ရဟာ။ သုရာဝံ နံ ဂဉ္ဇဲဂျီရောင် မတန်ဒ်ရ” ဂးတဲ သိုက်ပလိုက္ခေဝ်စိုတ်လဗင်တံတဲ ဂလာန်ဝံမွဲ။ “ယံလဗင် တံ၊ ထးသုရာဗေတံဝံ ညံင်အဲမညာတ် ကွာအဲမတိုန်သိုသိုင်တေကို မပေင်လေံဒိုင်ထး၊ ဂ လာန်ဗေတံမထိုင်သးသုရာ ဒးဂွပ်ပုဗ်ညးသန်မွဲဝံ ဟံဒ်၊ ဟံသုတ်၊ လူရောင်။ သုရာဝံ ဗတ် သဒ်ဂွပ်ညးက္ခေ ဗေတံမဟံသိုက်နွံဟာ။ ဗေတံမသုင်က္ခေ ဘာ်ထးမဟံတန်သိုဟ်ရ။ ညးမွဲကို ဟိုတ်မဟံသုင်ရ ထးမပေင်လေံဒိုင်ဒွဲဝံရောင်။ ဟိုတ်ဝံ သုရာထမိုက်ဂမ္တိုင် ဂွပ်ပုဗ်ညး လေဝ်ဟံသေင်၊ နံလဝ်ကိုဂဉ္ဇဲဂျီမတန်ဒ်ရောင် အဲမတီရ။” သာ်ဝံ(သေဋ္ဌိဂး။) (၅၅၀။ ၉-၅၃။ ပ-၁၇၁။ အစွောံ။) ပွဲမုဗ္ဗာ/ “အို-သေသောက်ကြူးတို၊ သင်တို၏အမူအရာကို ငါသည်မနှစ်သက်။ သင်တို၏သုရာခွက်တိုသည် ပြည့်မြဲတိုင်းသာလျှင် တည်ကုန်၏။ သင် တိုသည် စင်စစ်လျှင် သုရာကို ချီးမွမ်းကုန်၏။ ထိုသို့ချီးမွမ်းသော်လည်း မသောက်ကြကုန်။ ဤသုရာသည် နှစ်သက်ဘွယ်ရှိသည် အကယ်၍ဖြစ်ငြားအံ့၊ သင်တိုသည်လည်း သောက်ကုန် ရာ၏။ ဤသည်ကား အဆိပ်နှင့်ယှဉ်သည် ဖြစ်ရာ၏” ဟုဆိုပြီး၍ ထိုသေသောက်ကြူးတို ၏ နလုံးအလိုကို ဖျက်ဆီးလိုသည်ဖြစ်၍ -။ “သေခွက်တိုသည် ထိုရေးအတူသာလျှင် ပြည့်ကုန်၏။ ဤသုရာကောဝဠ်၏ဟူသောစကားသည် မဟုတ်မမှန်သည်ဖြစ်၏။ ဤသို့သော အကြောင်းကြောင့် စင်စစ်သဖြင့် ဤသုရာကို မကောဝဠ်ဟူ၍ သိ၏။” (၅၅၀။ ပ-၂၅၄။ ညောင်ကန်။) (ထမိုက် = ခိုဟ်။/ ဂမိုက် = ခိုဟ်။) (သုရာထမိုက်ဂမိုက် = အကောင်း စားအရက် = good liquor)

- နွံကာလမွဲတဲ ပွဲချင် သဘင်သူရာက္ခိန် “သူရာမွဲဝံ ခမီသိုင်ဂွံလောန်သန်” သိုင်ဂးတဲ သု ရာဂမ္တိုင်မဂြိုင်ဟေင် ကိုကုဏ္ဍသိတံ။ ဣသိတံသုင်တဲ တိတ်စိုပ်ဥဒုန် ဗျူတဲ လျှိုက္ခိလှော်၊ လျှိုဗရတဲတဲ ကျိဒယော်ရ။ ပွဲမလှော်ဒယော်ဂ် ပခိုင်ဇကုဟံခိုင် လတူအမာဲစွ လောတ်လစက်ဒိုင် တဲ လိုင်အာ။ ဗျူဟဲက္ခိဂျုဟ် ညာတ်ဝိပွကာရဇကုတဲ “ပွမဟံကြိုက်ကုခမီ ပိုမပသံ့” သိုက်သေ့ဝံစံင်တူတဲ ဂတေဝ်ယံတဲ -။ (၅၅၀။ ၉-၈၁။ ပ-၂၆၄။ အစွောံ။) (သူရာဂ မိုက် = သုရာတဲခိုဟ် = ကောင်းသောသုရာ။ အကောင်းစားအရက်။) ပွဲမုဗ္ဗာ/ ထိုအခါ တနေ့သ၌ မြို့၌ သုရာသောက်သော ပွဲသဘင်မည်သည်ဖြစ်၏။ မင်းသည် “ရဟန်းတို့အား သုရာကို ရခဲ၏” ဟု များစွာသောသုရာကို လှူစေ၏။ ရသေ့တို့သည် သုရာကို သောက် ကုန်ပြီးလျှင် ဥယျာဉ်သို့သွား၍ သုရာယစ်ခြင်းဖြင့် ယစ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ အချို့ကုန်သောရ သေ့တို့သည် ထ၍ကုန်၏။ အချို့ကုန်သောရသေ့တို့သည် သိချင်းသိ၊ ကုန်၏။ ကကုန်သိ

ကုန်၍ ခဲဘွယ်အစရှိသည်တို့ကို ဘိ၍အိပ်ကုန်၏။ သုရာယစ်ခြင်းပြေသည်ရှိသော် နိုးလတ်ကုန်၍ မိမိတို့၏ထိုဖောက်ပြန်သော အခြင်းအရာကိုမြင်ကုန်၍ “ငါတို့သည် ရဟန်းတို့အား မလျောက်ပတ်သည်ကို ပြုကုန်၏” ဟု မျက်ရည်ထွက်သဖြင့် ငိုကုန်၍ ဟစ်ကြွေးသဖြင့် ငိုကုန်၍ -။ (၅၅၀။ ပ-၃၉၇။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ But one day a drinking festival was held in the city, and the king gave the five hundred hermits a large supply of **the best spirits**, knowing that such things rarely come in the way of those who renounce the world and its vanities. The ascetics drank the liquor and went back to the pleasaunce. There, in drunken hilarity, some danced, some sang, whilst others, wearied of dancing and singing, kicked about their rice-hampers and other belongings, -- after which they lay down to sleep. When they had slept off their drunkenness and awoke to see the traces of their revelry, they wept and lamented, -----. (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-208) (သုရာဂမိတ် = the best spirits)

- ပွဲကာလ၌ ညးတွသဒ္ဓါတံညးဂမ္ဘိုင် ဝံမိင် “လဖြဒိုက်ဂတ်မွဲ နိမန်ဂံမှာသာရိပိုတ် သကိုပ်ပွာန် ခပ်တု စဖါပဲသိုရောင်” ဣဇ္ဈာန်ဂး သိုင်ပသိုန်မိင်တု **ယာတ်ခမိတ်** လေဝ်မွဲ ထပ်လေဝ်လို့ ကသပ် ပိဏ္ဍပါတ်သိုအမာဲ ဘောဇိန်မပြဲပြဲ ကိုပလံင်ကာမွဲမပြတ်တု “ယာတ်အဲဝံဂံ ကိုလဖြဒိုက်ဂတ်သျှံသိုတု ဘောဇိန်အဲဝံ ကိုတရိပ်ဗစထေညိ၊ ကသပ်ဝံ ကိုရာန်ပါန်ညိတု ကိုတရိပ်ကိုဒါန်ကိုထေညိ” သိုင်ဂး။ (၅၅၀။ ၆-၂၅၄။ ပ-၇၂၅။ အစွောံ။) (ယာတ်ခမိတ် = ယာတ်တဲခိုတ် = အကောင်းစားအဝတ်ပုဆိုး။) ပွဲမူဗွာ/ “တယောက်သော မိန်းမအိုသည် အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်ကို မိမိအိမ်သို့ပင့်ဆောင်၍ နေစေသတတ်” ဟု များစွာကုန်သော သဒ္ဓါတရားနှင့်ပြည့်စုံကုန်သော အမျိုးတို့သည် ကြားကုန်၏။ ထိုအမျိုးတို့တွင် ပသေနဒီ ကောသလမင်းသည် ထိုအကြောင်းကိုကြား၍ “ထိုမိန်းမအိုအား ပုဆိုး, ဥစ္စာထောင်ထုပ်နှင့် တကွ သိမ်မွေ့ကောင်းမြတ်သော ဘောဇိန်တို့ကို ငါ့အရှင်အား လုပ်ကျွေးသည်ရှိသော် ဤအဝတ်ကိုဝတ်၍ ဤအသပြာတို့ကို သုံးဆောင်၍ လုပ်ကျွေးပါ” ဟုဆို၍ ပို့စေ၏။ (၅၅၀။ ၃-၃၈၆။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ Many pious families heard a rumour that some old woman had got Sariputta to sit down at her door. Amongst those who heard it was king Pasenadi the Kosala. He at once sent her food of all sorts, together with a garment and a purse of a thousand pieces, with the request, “Let her who is entertaining the priest, put on this robe, and spend this money, and thus entertain the Elder.” (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-200)

- ဗောဓိသတ်ကို သွက်ဇိုင်ချေပန်ကို သွက်ဗတချေကို သွက်စွန်ကို သွက်ဇုန်ကို သွက်ဇုန်မဲ့စွန်ကို ထပ်ကြဲကြဲလို့ကသပ် ဗောဓိသတ်ကိုလဖြရ။ **ယာတ်ခမိတ်** မပြဲ ဗောဓိသတ်ကိုလဖြသျှံလတက်တု ဗောဓိသတ်စွဲလပ် ဂတမုက်ကောန်ချေရ။ ကောန်ချေသန္တ တိဒဒ်ဒ်ဒ်ဒ်ဒ်ဒ် ဒီရံင်မိတု နူဂဇောင်မတ်ခါ ညှိရမတ်ဇောင်သိုတ်ဒိုင်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၂၅၄။ ပ-၇၂၇။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ ထိုအခါ ဘုရားလောင်းသည် သိန္နောမြင်းငယ်၏ အခြေလေးချောင်း, အမြီး, နှုတ်

သီးတို့၌ ခြောက်ထောင်သော အသပြာတို့ကိုထား၍ မိန်းမအိုကို အဝတ်သစ်ဝတ်စေ၍ သိန္နောမြင်းငယ်၏ရှေ့၌ ရပ်စေ၏။ သိန္နောမြင်းငယ်သည် မျက်စိတို့ကိုဖွင့်၍ အမိကိုကြည့်လျက် မျက်ရည်ယို၏။ (၅၅၀။ ဒု-၃၈၈။ ညောင်ကန်။) (ယာတ်ခမိုဟ် = ယာတ်တဲခိုဟ် = အကောင်စားအဝတ်ပုဆိုး) ပွဲမူအေဂံလိက်/ And the Bodhisatta paid a separate price for the foal's four feet, for his tail and for his head; six purses of a thousand pieces of money he laid down, one for each; and he caused the dame to robe herself in a new dress, and decked her with ornaments, and set her in front of the foal. And the foal opened his eyes, and looked upon his mother, and shed tears. (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-201)

- ပွဲချိန်ခဏဂုံ သိုင်ကိုပအောင်အမတ်တံဟောင်ရ။ အမတ်ကို ညးဂမိုဟ်ကို ညးလွတ်ကို မှာဇန်တံညးဂမိုဟ်ကို ဝံအသံပအောင်သိုင်တု ကွါနုဂုံတု “ဟဲသေနာပတိဒမိက်၊ ကွာတေဗေ ကွတ်စသီဖိုညးတု ဗေဟိုဗျိုဗျက်တုပညာရောင်သွံ” ဂးတု ဂေက်ခေက်ဖျေဏာ နူနန်ပြာ သာဒ်တု လှိုထန်ကံ လှိုဗေး လှိုဇိုကိုတံ ဇင်တက်ချိတ်တု ဇေက်ထေံကွံ အကြာဟန် ဗန်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၂၂၀။ ၁-၆၂၅။ အစွေံ။) ပွဲမူဗွာ/ မင်းသည် ပရိသတ်အား မျက်စိ မှိတ်ခြင်း လည်ညိတ်ခြင်း အမှတ်ကိုပေး၏။ ထိုခဏ၌ပင်လျှင် အမတ်, ပုဏ္ဏား, သူကြွယ် အစရှိကုန်သောသူတို့သည် ထကုန်၍ “ဟယ်-တံစိုးစားတတ်သော ခိုးသူပျက်၊ သင်သည် တံစိုးကိုမရ၍ ပညာရှိကိုစွပ်စွဲ၍ သေစေလို၏” ဟု ကာဠကစစ်သူကြီးကို လက်ခြေတို့၌ ကိုင်ကုန်၍ မင်းအိမ်မှချကုန်၍ ကိုင်မိတိုင်း ကိုင်မိတိုင်းသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သောကျောက်, ဆောက်ပုတ်တို့ဖြင့် ဦးခေါင်းကိုခွဲကုန်၍ အသက်ကုန်ခြင်းသို့ ရောက်စေကုန်၍ ခြေတို့၌ ကိုင်ကုန်၍ ငင်ကုန်လျက် တံမြက်ချေးအမှိုက်စွန့်ရာအရပ်၌ စွန့်ကုန်၏။ (၅၅၀။ ဒု-၂၆၇/၂၆၈။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ --- the king made a sign to his attendants. And in an instant all the court, priests and laymen and all, rose up, and cried out upon Kalaka - “Fie, bribe-swallowing thief and scoundrel! You couldn't get your bribes, and so you would murder the wise man by speaking ill of him!” They seized him by hand and foot, and bundled him out of the palace; and catching up whatever they could get hold of, this a stone, and this a staff, they broke his head and did him to death: and dragging him by the feet they cast him upon a dunghill. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: 137/138)

မှတ်ချက်။ မွန်ဘာသာ၌ “ညးဂမိုဟ်” ကို မြန်မာဘာသာ၌ “ပုဏ္ဏား” ဟု တိုက်ရိုက်အဓိပ္ပါယ်မယူသင့်။ “ပုဏ္ဏား” ၏တိုက်ရိုက်အဓိပ္ပါယ်သည်ကား “ဗမ္မား” ဖြစ်သည်။ ဤနေရာ၌ “ညးဂမိုဟ်” ကို “ကောင်းသောအကျင့်သီလရှိသူ”/ “သူတော်ကောင်း” ဟု အဓိပ္ပါယ်ယူသင့်၏။ “ပုဏ္ဏား” တို့မည်သည် ကောင်းသောအကျင့်သီလရှိကုန်သော အမျိုးအားဖြင့်မြတ်သော လူ့အတန်းအစားဖြစ်၏။

- “ဟဲမ၊ ခတ်တမ္ဘိဟ်မမ္မဲမကို နကိုလပုတ်တဲမ္မဲ မတုက်ကေတ်မခါရ” တွမခါမဟို။ မဂဇုမိင် ချပ်ပွဲစိုတ် “နလပုတ်တဲမ္မဲ အဲတုက်ကေတ်မ္မး မစိဂလိုင်မခါထွေန်ကုအဲရော။ အဲဖဇုက်လ ပုတ်တဲ အဲဂွံဂိုင်သန်” ဂးတဲ မဂဇုခမံလပုတ်တဲတဲ တုက်ကေတ်မခါ ထွေန်တိုန်ပွဲလပုတ်တဲ ဗွဲမဂိုင်ဟောင်မဂွံ မဂဇုသရိတ်ကေတ်မခါ ပွဲလပုတ်တဲ ထကတ်ပွဲမုတ်ယာတ် ဖ်အာရ။ တွမ ခါ ခါမညာတ်ပွမဂဇု ထိုင်သးတဲပွဲစိုတ် “ကောန်မည်ဝံ ပညာသကာဇွေင်ကူင်သန်။ ဂတဝံ န်ညးခမိုဟ်ဟောင်” တွမခါဂး။ (အကြိုရာဇာဓိရာဇ်။ ၄။) (ထွေန် = ဗာန်။ စပ်။ = ကပ် သည်။ ကပ်ပါသည်။ ကပ်ငြိသည်။ ငြိတင်သည်။) ပွဲမုဗ္ဗာ/ “ကြေပေါက်တစ်လုံးဖြင့် ဟင်း နနွယ်စေ့ကို မည်မျှဟူ၍ ငါမပေးတတ်ပါ။ ဟင်းနနွယ်စေ့ကို မင်းလက်ညှိုးတစ်ချောင်း တည်းဖြင့်နှိုက်၍ တင်သမျှကို ယူချေ” ဟု (ဟင်းနနွယ်ရောင်းသူ ဈေးသည်မိန်းမကြီးက မ ဂဇုအား)ဆို၏။ မဂဇုလည်း “ယူမည်” ဟုဆို၍ လက်ညှိုးတစ်ချောင်းလုံး စွတ်စိုအောင်ငုံ ပြီးမှ ဟင်းနနွယ်စေ့ကို ထိုးယူသဖြင့် အများပင်ရသည်။ ဈေးသည်လည်း “ဤမွန်လုလင် သည် ဉာဏ်ပညာထက်မြက်လှသည်။ နောင်ကို ကြီးပွားချမ်းသာမည့်သူဖြစ်မည်” ဟု မဂ ဇုအားချီးမွမ်း၏။ (ရာဇာဓိရာဇ်အရေးတော်ပုံကျမ်း။ ၁၆။ နိုင်ပန်းလှ။) (ညးခမိုဟ် = ကောင်းစားသူ။ ကြီးပွားသူ။)

- ပသဲခွိဟ်မ္မဲ (ဗောဓိသတ်)ဂိုင်ကေတ်တဲ ကြောန်တဏှင်ဇောတ်မ္မဲ သွတ်လောန်၊ သိုပးဇေံ တွိုဟ်လဝ်တဲ ဂတဝံစံရံင်ပွဲဉာ်ထးဂ် ဂတဝံသာဒွံင်ရ။ မ္မးတဏှင်ဂ် ကြောန်ညင်တဏှင်ကို တွိုဟ်လဝ်ပးဇေံတဲ ပကွပ်တဏှင်ဂ်ပွန်ရ။ မ္မးဂ် ကြောန်ညင်နဲဂ် မပကွပ်တဏှင်ဂ်ပွန်ရ။ ကွပ် တဏှင်ဂ် ထပ်ထပ်ဟောင် ကြောန်တုပ်ညင်တဏှင်ဂ်ကိုရ။ (၅၅၀။ ၉-၃၈၇။ ၃-၄၁၂။ အ စောံ။) ပွဲမုဗ္ဗာ/ ဘုရားလောင်းသည်။ --- အမျိုးမြတ်သောသံကိုယူ၍ တစ်ခုသော သိမ် မွေ့စွာသောအပ်ကိုပြု၍ နဖားတို့ကိုထွင်း၍ ရေပေါ်အောင်ပြု၍ ထိုသို့သဘောရှိသည်သာ လျှင်ဖြစ်သော တစ်ပါးလည်းဖြစ်သော အပ်အိမ်ကိုပြု၍ နဖားကိုထွင်း၏။ ဤသို့သောနည်း ဖြင့် ထိုအပ်၏ခုနစ်ခုကုန်သော အိမ်တို့ကိုပြု၏။ (၅၅၀။ တ-၁၈၇/၁၈၈။ ညောင်ကန်။) ပွဲ မူအေဂံလိက်/ ---: so he (the Bodhisatta) took iron of **the best kind**, and made one delicate strong needle which pierced dice and floated on water: then he made a sheath for it of the same kind and pierced dice with it: and in the same way he made seven sheaths: ---. (The Jataka: Vol. III & IV: Book VI: p-178) (ပသဲခွိဟ် = ပသဲတဲခိုဟ် = အမျိုးမြတ်သောသံ။ အကောင်းစား သံ။ သံမဏိ။ = iron of the best kind)

- ပွဲပယံဂ် ကောန်ဇုာ်ဗြ မဒ်ကောန်ပွင်အရံဂ် ခေံညာတ်ညးသ္မာင်စရ်ပွဲထဝ်တဲ ခေံယံဗုတ်စဝ် ရ။ ထေရ်ဂ် နကူဓိက္ခိဗဒ်ပွဲထဝ်တဲ သွတ်ဗြဂ် ဝံစရ်ပွဲထဝ်ဂ်ရ။ ဟိုတ်ဂ်ရ သိုင်ဗိမ္ဗိသာသေဟ် ပွာ က္ခိဒ်စောန်စိုတ်တဲ ကိုရပ်ဒက်လဝ်ပွင်အရံဂ်ရ။ ထေရ်ဂ် တွဟ်နညှိဗလးကွေံ ပွင်အရံ ဂ်ရ ပြာပ်စအာသိုသိုင်တဲ သိုက်သိုက်စိုတ်သိုင်တဲ ထေရ်ပအဓိဋ္ဌာန်တဲ အလုံပြာသာဒ်သိုင်ဂ် ဒ်အာထဝ်ဖအိုတ်ရောင်။ ပသ်အကာရမပွေဟ်ကိုသိုင်ဂ်ရော။ “ယွံမရာတ်၊ ပွဲထဝ်ဂ် ပွဲထဝ်

ဦးဟံ့ဟံ့သေင်။ တွတ်နဂပ်ဂပ်ကိုကောန်ငှက်တု နကုမိအဲတု မဒ်အာယွတ်ဝင်ရောင်။ ရသို့မ
ရာတ် မဒ်အာထဝ်ဝွံဂ် မရာတ်ဗစာရဏာကေတ်ရံ”ထေရ်ဂး။ (၅၅၀။ ၉-၄၀၆။ ဒု-၄၉၀။
အစွောံ။) (ပွဲထဝ်ခွိတ် = ပွဲထဝ်ဇေတ်ဇေတ်၊ ပွဲထဝ်ကွေံကွေံ။)

- “ယုံဂကုဗြို၊ ဟိုတ်နူမပြတ်ပြေတ်လောန်ဂ် ချေံသိန္နိတွဂကု ညးမဝံတီရောင်။ ဟိုတ်နူမယိုက်
မသိုင်လောန်နူဗွတ်ဂ် ဂှုဉ္ဇာသဘာဝဗိဟိ ညးမဝံတီရောင်။ ဟိုတ်နူညးမဝံဒုတ်တိုက်ရ ဂှုပွတ်
ညးမသောံတီရောင်။ ---။” (၅၅၀။ ၉-၅၁၅။ ၈-၂၁၃။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ “ဘခင်
သုစီရတပုဏ္ဏား၊ လျင်မြန်ခြင်းဖြင့် မြင်းကောင်းကို သိရကုန်၏။ နွားကောင်းကိုလည်း ဝန်
ကိုရွက်ဆောင်ရာ၌ သိရကုန်၏။ နွားမကို နို့ညှစ်သဖြင့် သိရကုန်၏။ ---။” (၅၅၀။
စတု-၆၉၇/၆၉၈။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ An ox by strength, a horse by
speed, Displays his **excellence** of breed, A cow by milk in copious flow, A
sage by his wise words we know.” (The Jataka: Vol. V & VI: Book XVI: p-
35)
- ပွဲလိုက်ဝွံဂ် ညးဗူအာကိုဇာတိမလောန် မာနမသျှင်လောန် ဒဒ်မဂ္ဂက်တပွဲအရီမသုန်ပြကာကို
ဒဒ်မ္မုကိုဒေါသမလောန် ဒဒ်မောဟမဝိဝင်တကို ဒုဟ်သတ်ဝွံ မနွံတပွဲသန္တာန်သတ္တံရ။ ပုဂံမ
တုပ်ကိုတဏအံ မဒေပ်လဝ်ဂြိုဂမျိပန်သတ်ဂ် ခွေံမဟံ့သေင်ကိုထာန်သျှိုက်သီလရ။ ခွေံမဟံ့
သေင်ကိုဘိဗ္ဗုဇဗိဟိရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၉၇။ ၇-၃၆၄။ အစွောံ။) (တိဗ္ဗုဂမိတ် = တိဗ္ဗုခိုတ် =
လယ်ယာမြေကောင်း။) ပွဲမူဗွာ/ ဇာတိမာန်ယစ်ခြင်း၎င်း အလွန်မာန်မူခြင်း၎င်း တပ်မက်
မောခြင်း၎င်း ပြစ်မှားခြင်း၎င်း မာန်ယစ်ခြင်း၎င်း တွေဝေခြင်း၎င်း အလုံးစုံကုန်သော ကျေး
ဇူးမဲ့ကိုပြုတတ်ကုန်သော ထိုတရားတို့သည် အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ကား ရှိကုန်၏။ ဤလောက
၌ ထိုလောဘအစရှိသော မကောင်းသောတရားရှိသော သူတို့သည် လယ်ယာမြေကောင်း
နှင့် မတူကုန်။ သီလကို မချစ်ကုန်။ (၅၅၀။ စတု-၃၈၉။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/
The pride of birth, o’erweening self-conceit, Drunkenness, hatred,
ignorance, and greed, -- Those in whose hearts these vices find their
seat, -- They are all bad and barren fields for seed. (The Jataka: Vol. III &
IV: Book XV: p-239)
- ပွဲလိုက်ဝွံဂ် မဗူအာဇာတိဇကုကို မ္မုမာနမသျှင်ဂ်ကို ဒဒ်မဂ္ဂက်တပွဲအရီမသုန်ပြကာကို မဒ်
ဇမ္ဗော်ကိုဒေါသကို ဒဒ်မဝိဝင်တနဓင်မောဟကို ဒုဟ်သတ်ဝွံအိုတ်ဂ် ပွဲလိုက်ဝွံ (ဟံ့)တပွဲသန္တာန်
သတ္တံတု ထာန်မသုတ်ကိုသီလသျှိုက်ဂ်ရ မတုပ်ကိုဘိဗ္ဗုဇဗိဟိရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၉၇။
၇-၃၆၄။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ ဤလောက၌ ဇာတိမာန်ယစ်ခြင်း၎င်း၊ ငါသာလျှင်မြတ်၏ဟု
အလွန်မာန်မူခြင်း၎င်း၊ တပ်မက်မောခြင်း၎င်း၊ အမျက်ထွက်ခြင်း၎င်း၊ မာန်ယစ်ခြင်း၎င်း၊ တွေ
ဝေခြင်း၎င်း၊ အလုံးစုံကုန်သော ကျေးဇူးမရှိကုန်သော ထိုတရားတို့သည် အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့
၌ မရှိကုန်။ သီလကိုချစ်ကုန်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် လယ်ယာမြေကောင်းနှင့် တူကုန်
၏။ (၅၅၀။ စတု-၃၈၉။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ The pride of birth,
o’erweening self-conceit, Drunkenness, hatred, ignorance, and greed, --

Those in whose hearts these vices find no seat, -- They are all **good and fertile fields** for seed. (The Jataka: Vol. III & IV: Book XV: p-239)
(တိဗ္ဗဂမိဟ် = လယ်ယာမြေကောင်း = good and fertile fields)

- ဗမ္မားတံဂ် ခေံမလူတ်ကွတ်ဗိုတ်ရောင်။ ခေံဇိုန်ကိုချင်သွပ် ကုတ္တဒါန်တံဂ် ဟံဂ်ဒ်ဟောင်။ ညးမစာ်စူးအာနူမာနဇာတိဂကူတံဂ် ညးမွဲကိုသီလမပြတံဂ် နွံတရ။ ဂ်ညးတံဂ် ညင်ရ်တိဗ္ဗဂမိဟ်မဒ်ရောင်။ ပွဲညးမသွပ်ကိုတိဗ္ဗဂမိဟ်တံဂ် မွဲကိုဒါန်ဂ် မဇ္ဇော်ကိုဖိုရ။ ညးမွဲကိုသီလမပြတံဂ် ဒ်မဇိုန်ကိုချင်သွပ် ကုတ္တဒါန်တံဂ်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၉၇။ ၇-၃၆၅။ အစွောံ။) (တိဗ္ဗဂမိဟ် = လယ်ယာမြေကောင်း = good and fertile fields)

(((((((((((((((())))))))))))))))

ခါန်

ဝေါဟာရ ‘ခါန်’ ဝံ နှိပိုဒ်ကြိယာမွဲရ။ ပွဲအဘိခါန်အ္ဗာဟာလီဒေဂ် ပံက်လပ်အဓိပ္ပါယ် v. to appoint, to set in order တဲ့၊ ‘ခါန်ပွာန်’ ဂ် ညးကိုလပ်အဓိပ္ပါယ် to raise an army ရ။ ပွဲအဘိခါန်မန်ဗွာ အ္ဗာထောန်သိုင်ဂ် ပံက်လပ်အဓိပ္ပါယ် ‘ပြင်ဆင်သည်’/ ‘စုဆောင်းသည်’ တဲ့၊ ‘ခါန်ပွာန်’ ဂ် ကိုလပ်အဓိပ္ပါယ် ‘စစ်ပြင်ဆင်သည်’ ရ။ ဝါကျပယိုက်ဂမ္တိုင်မွဲသွပ်ဝံ လူတ်ရင်ညိ။

- ညးစှ်ကောကိုဒေ ခါန်ကေတ်ဗိုလ်ဗးတဲ့ “ပွဲဂွးဇမ္ဗုဒိပ်ဝံ ပိုအာဗတိုက်ကေတ်ညိ” ဂးတဲ့ ဇက်တိတ်အာနူချင်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၅၄။ ၇-၇၇။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ ထိုတစ်ကျိပ်သော မင်းညိ နောင်တို့သည် “ဇမ္ဗုဒိပ်ကျွန်းအလုံး၌ရှိသော မင်းအဖြစ်ကို ယူကုန်အံ့” ဟု မြို့မှထွက်၍ --။ (၅၅၀။ ၁-၇၂၆။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ They (the Ten Brethren) now set out, intending to conquer all India. (The Jataka: Vol. III & IV: Book X: p-52) (နကိုမူဗွာကို နကိုမူအေဂံလိက်ကို ဟွပ်ပွဲဝေါဟာရဟံဂ်ရ။ ‘ခါန်ကေတ်ဗိုလ်ဗး’ မွဲဂ် ‘ဗ္ဗောံကေတ်ဗိုလ်ဗး’၊ ဗတ်ဗွာမွဲ “စစ်သည်ဗိုလ်ပါများကို စုဝေးသည်” ဒးကေတ်အဓိပ္ပါယ်ရ။ ပွဲမူဗွာကို ပွဲမူအေဂံလိက်ကို အဓိပ္ပါယ်သ်ဏာန်ဂ် ဟံဂ်ခွဲဒေဂ်ဒိုင်ရ။)
- “ယံတလညး၊ လွဒိုင်ရ၊ နဥပပါပညာအဲဂ် ပိကျိုင်ဗ္ဗာင်ဂ် အဲညောတ်ကိုတလညးရ။ ဗိုပွာန်ပန်ကိုပ် တွညးခါန်ကိုအာကရောံအဲဂ် ကိုဝံပြဟ်ညိ” မင်ဗွဲဂး။ (၅၅၀။ ၉-၄၆၇။ ၇-၁၅၃။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ ထိုအခါ မင်းကို လုလင်သည် “မြတ်သောမင်းကြီး၊ အကျွန်ုပ်သည် ဝပြောစည်ပင်ကုန်သော ပြမ်းသောလူရှိကုန်သော ပြည့်စုံသောစစ်သည်ဗိုလ်ပါ ဆင်ယာဉ်မြင်းယာဉ်ရှိကုန်သော သုံးမြို့တို့ကိုမြင်၏။ အကျွန်ုပ်သည် မိမိအစွမ်းဖြင့် ထိုသုံးပြည်